

ANNE HARDY

**MUSEUM BOIJMANS
VAN BEUNINGEN**

SENSORY SPACES

**10.02.18
27.05.18**

SENSORY SPACES

Sensory Spaces is de titel van een reeks solotentoonstellingen in de Willem van der Vorm Galerij, de gratis toegankelijke tentoonstellingsruimte in het entreegebied van het museum. Voor iedere editie wordt een kunstenaar gevraagd om de ruimte naar zijn of haar hand te zetten.

Sensory Spaces is the title of a series of solo exhibitions in the Willem van der Vorm Gallery, situated in the museum's freely accessible entrance area. For each edition an artist is invited to respond to the particular characteristics of this space.

It wouldn't be make-believe, if you believed in me

- 'It's Only a Paper Moon' (E.Y. Harburg en Harold Arlen) zoals geciteerd in Haruki Murakami, 1Q84

Londen

Het is donderdag 9 november 2017. In een zijstraat van Bethnal Green Street in Oost-Londen, een volkse straat vol sportcafés en kleine supermarktjes die nog net niet is opgeslokt door het oprukkende grote geld en de bijbehorende hotels en cocktail-bars, sta ik voor een zwarte, houten poort. Een briefje op een smalle deur in de poort geeft aan dat ik op het juiste adres ben: het atelier van kunstenaar Anne Hardy. Ik moet bukken om door de lage deur naar binnen te gaan en voel mij als Alice in Wonderland die, niet wetend wat haar te wachten staat, een imaginaire wereld betreedt.

Binnen blijkt Hardy's atelier een 'doodnormaal' kunstenaars-atelier te zijn. Verspreid over de ruimte liggen verschillende voorwerpen: tafelventilatoren, handgeblazen glazen bollen, zilver gespoten conservenblikjes en betonnen stenen. Aan het plafond hangt een omgekeerde paraplu in de kleuren van de regenboog waarover lange linten videotape zijn gedrapeerd. Op tafel staat een maquette van de tentoonstellingsruimte in Museum Boijmans Van Beuningen. Anne Hardy vertelt over haar plannen voor de ruimte en toont me haar eerste schetsen. Voor *Sensory Spaces* wil ze een nieuw werk presenteren: de ruimte krijgt een licht hellende vloer bedekt met oranje tapijt. Hierop liggen enkele objecten verspreid en er is een audiowerk te horen. Een billboard schermt de toegang tot de ruimte grotendeels af, maar heeft een opening waar je doorheen kunt stappen om naar binnen te gaan. Hardy wil bezoekers het gevoel geven dat ze een droomachtige wereld betreden waarin objecten een eigen leven lijken te leiden. Dat klinkt me bekend in de oren...

De eerste keer dat ik een werk van Anne Hardy zag, was in 2014 in de tentoonstelling *Mirror City* in de Hayward Gallery in Londen. Op dat moment was Hardy vooral bekend vanwege haar grootschalige foto's van geësceneerde ruimtes. Ze bouwde deze in haar eigen atelier, stopte ze vol met allerhande objecten, fotografeerde ze om ze vervolgens weer te slopen. De resulterende foto's tonen intrigerende artificiële interieurs die suggereren dat er iets in heeft plaatsgevonden, hoewel nooit duidelijk is wát precies. Sinds een paar jaar presenteert Hardy de fysieke ruimtes als het werk zelf onder de naam 'FIELD works'. Deze verschuiving in presentatievorm komt voort uit haar verlangen om de barrière tussen het kunstwerk en de toeschouwer weg te nemen. In de FIELD-werken wordt de

ANNE HARDY

It wouldn't be make-believe, if you believed in me

- 'It's Only a Paper Moon' (E.Y. Harburg and Harold Arlen) cited in Haruki Murakami, 1Q84

London

It's Thursday 9 November 2017. In a turning off Bethnal Green Road in London's East End, a popular street full of sports bars and small supermarkets that has not yet been swallowed up by big bucks and the hotels and cocktail bars they bring with them, I stand outside a black wooden gate. A note on a narrow door in the gate tells me I've come to the right address: the studio of artist Anne Hardy. I have to bend to get through the low door and I feel like Alice in Wonderland, not knowing what awaited her, entering an imaginary world.

Hardy's studio proves to be a 'dead ordinary' artist's workshop. Various objects are scattered around the room: table fans, hand-blown glass balls, silver-sprayed tin cans and concrete blocks. A rainbow-coloured umbrella draped with long ribbons of video-tape hangs upside down from the ceiling. On the table is a model of the exhibition space in Museum Boijmans Van Beuningen. Anne Hardy tells me about her plans for the space and shows me her first sketches. She wants to present a new work for *Sensory Spaces*: the space will have a gently sloping floor covered with an orange carpet. A number of objects will be scattered over it and there will be an audio work to listen to. A billboard will largely screen off the entrance to the space, but it will have an opening you can walk through to go inside. Hardy wants to give visitors the feeling that they are entering a dream-like world in which objects appear to lead lives of their own. That sounds familiar to me...

The first time I saw a work by Anne Hardy was in 2014 in the *Mirror City* exhibition at the Hayward Gallery in London. At that time Hardy was known mainly for her large-scale photos of staged spaces. She constructed them in her own studio, stuffed them full of all sorts of objects, photographed them and then dismantled them. The resulting photos are of intriguing artificial interiors, which suggest that *something* has taken place in them, although exactly *what* is never clear. For a couple of years now, Hardy has been presenting the physical spaces as works in their own right under the name 'FIELD works'. This shift in presentational form stems from her desire to remove the barrier between the artwork and the viewer. In the FIELD works visitors are immersed in the work, which speaks to all their senses. In the Hayward Gallery exhibition, alongside some photographic works, Hardy also showed a

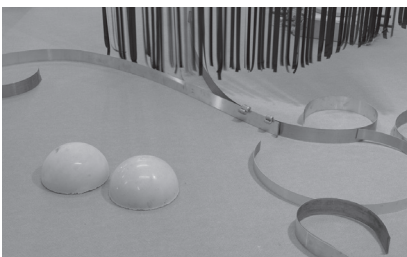
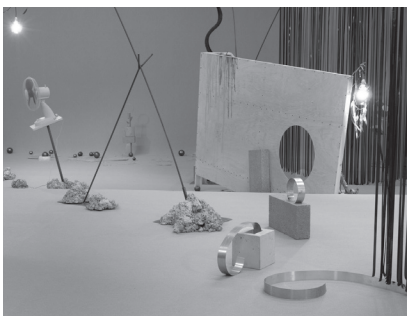
bezoeker ondergedompeld in het werk en worden al zijn zintuigen aangesproken. Destijds in de Hayward Gallery toonde Hardy, naast enkele fotografische werken, ook een fysieke ruimte waar je als bezoeker in kon lopen, al is het dan nog op kleine schaal.

Een grootschaliger FIELD-werk heeft de kunstenaar afgelopen zomer gepresenteerd tijdens London Art Night 2017. In een leegstaand pand op Shoreditch High Street transformeerde ze de begane grond in een soort parallel universum, afgeschermd van het nabije nachtleven buiten op straat. Bezoekers van Art Night konden het werk, getiteld 'Falling and Walking (phhhhhhhhhhh phosshhhhhh crhhhhzzz mn huaoogh)', één voor één betreden. Nadat ze eerst hun schoenen hadden uitgetrokken en op kousenvoeten door een uitsnede in een billboard waren gestapt kwamen ze achtereenvolgens door een felgroene en een roze ruimte. 'Deze specifieke condities voor de ontmoeting met het werk zijn bedacht om een meer intieme relatie tussen jou en het werk te creëren', aldus Anne Hardy. Ze beschrijft hoe de materialen en de inhoud van het werk allemaal nauw verbonden waren met de specifieke locatie waar het werd gerealiseerd, het gebied rondom Shoreditch, niet ver van haar atelier.

6 We besluiten een wandeling te maken door de wijk, want dat is hoe Hardy meestal te werk gaat: ze begint met een *mapping*-proces, waarbij ze op zoek gaat naar plekken en stukken land die zich op een bepaalde manier ergens 'tussenin' bevinden. Plekken die vergeten zijn en geen duidelijke functie meer hebben en die ze *pockets of wild space* noemt. Hier verzamelt ze materialen, geluiden en verhalen; bouwstenen voor haar nieuwe stedelijke vertellingen. Inspiratie haalt ze niet alleen uit de dagelijkse wandelingen door East End, een stadsdeel dat ze in de afgelopen decennia heeft zien veranderen van een *no-go area* in een ultra-trendy wijk, maar vindt ze ook in de literatuur. Tijdens onze wandeling komen namen voorbij van favoriete boeken en schrijvers, zoals *Concrete Island* van J.G. Ballard, *Remainder* van Tom McCarthy, *The City & the City* van China Miéville en zo'n beetje alles van Haruki Murakami. Wat ze in deze boeken herkent, is het gevoel dat er naast de tastbare werkelijkheid ook andere versies van die werkelijkheid bestaan. We kunnen bijvoorbeeld wel allemaal dezelfde stad delen, maar we hebben tegelijkertijd onze eigen werelden gecreëerd, sommigen totaal onzichtbaar voor anderen. De stad is een plek die uniek is voor ieder van ons, waarin concrete, zichtbare feiten - in de vorm van gebouwen, straten en mensen - samensmelten met herinneringen en fictieve verhalen, inclusief de dingen die we over ons eigen leven verzinnen.

Rotterdam

Een paar weken na mijn bezoek aan Londen komt Anne Hardy samen met haar geluidsman naar Rotterdam. Het is eind november, het is koud en het regent non-stop. Toch weerhoudt Hardy dat er niet van om per fiets op strooptocht te gaan door

Anne Hardy, 'Falling and Walking (phhhhhhhhhhh phosshhhhhh crhhhhzzz mn huaoogh)' (details) exhibition view: Art Night, London, 2017

Co-commissioned by Art Night and The Contemporary Art Society © Anne Hardy, courtesy Maureen Paley, London

physical space that visitors could enter, albeit only on a small scale.

The artist presented a larger scale FIELD work last summer during London Art Night 2017. She transformed the ground floor of an empty building in Shoreditch High Street into a kind of parallel universe, screened off from the nearby nightlife outside in the street. Visitors to Art Night could enter the work entitled 'Falling and Walking (phhhhhhhhhhh phosshhhhhh crhhhhzzz mn huaoogh)', one by one. After they took off their shoes and stepped through a cut-out in a billboard in stocking feet they went through a bright green space followed by a pink space. 'These specific conditions for the encounter with the work were devised to create a more intimate relationship between the visitors and the work,' explains Anne Hardy. She describes how the materials and the content of the work were all closely linked to the specific location where it was made; the area around Shoreditch, not far from her studio.

7 We decide to take a stroll through the neighbourhood, because this is how Hardy usually sets to work: she begins with a mapping process, going in search of places and pieces of land that in some way are situated somewhere 'in between'. Places that have been forgotten and no longer have a clear function, which she calls 'pockets of wild space'. This is where she collects materials, sounds and stories; building blocks for her new urban narratives. Her inspiration comes from her daily walks through the East End, a part of the city that she has seen change in the last few decades from a rundown area into an ultra-trendy district, and from literature too. During our walk she talks about her favourite books and authors – *Concrete Island* by J.G. Ballard, *Remainder* by Tom McCarthy, *The City & the City* by China Miéville and pretty much everything by Haruki Murakami. What she recognizes in these books is the feeling that other versions of reality exist alongside our tangible reality. For instance, we can all share the same city, but at the same time we have created our own worlds, some of them totally invisible to others. The city is a place that is unique to each of us, where concrete, visible facts – in the form of buildings, streets and people – merge with reminiscences and fictional stories, including the things we make up about our own lives.

Rotterdam

A couple of weeks after my visit to London, Hardy and her sound engineer come to Rotterdam. It is the end of November, cold and raining non-stop. This doesn't stop Hardy from scouring the port city on a bike in search of pockets of wild space. She is looking in particular for sounds she can use in her audio work: the sound of the wind, a piece of sail flapping, a parakeet flying overhead. As she once said, she approaches 'the landscape of the city like a gigantic instrument'. She will fashion the collected sounds into a special audio score that will play in the work through a quadraphonic (4-channel) audio system, giving

de havenstad, op zoek naar *pockets of wild space*. Ze is in het bijzonder op zoek naar geluiden die ze kan gebruiken voor het audiowerk: het geluid van de wind, van een wapperend stuk zeil, een overvliegende parkiet. Zoals ze zelf eens noteerde, benadert ze 'het landschap van de stad als een gigantisch instrument'. De verzamelde geluiden zal ze bewerken tot een speciale audioscore die in het werk te horen is via een quadrafonisch (4-kanaals) audiosysteem, waardoor het geluid een heel precieze ruimtelijke structuur krijgt. De audioscore zal samen met de belichting zo geprogrammeerd worden dat je als bezoeker het gevoel krijgt dat de ruimte om je heen langzaam verandert. Als een bezielde maar wankelende wereld die meebeweegt in de tijd. Hardy beschrijft haar nieuwe FIELD-werk als een *sentient space* (voelende ruimte). 'Ik wil dat het werk je het gevoel geeft dat het voor jou, en om jou heen, *performs*; dat het een voelend, poëtisch wezen is waar je tijd mee doorbrengt, maar dat je nooit volledig kunt begrijpen.'

In feite is dit ook hoe zij de stad ervaart: als een entiteit die continu in beweging is en transformeert en die allerlei materialen, geluiden en ervaringen op plekken achterlaat, zoals een zee met eb en vloed van alles op een strand laat aanspoelen en weer weggebben. Als er één stad is in Nederland waar alles voortdurend lijkt te veranderen, dan is dat Rotterdam. Platgebombardeerd tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Rotterdam jarenlang

8

gezien als de stad die nooit af was en waar de sloopen en bouwlust de Rotterdammers in de genen leken te zitten. Inmiddels zijn de gaten in het stedelijk patroon grotendeels verdwenen, maar in de oude havengebieden zijn nog veel verlaten, vergeten en vreemde plekken te vinden, zoals in het Merwe-Vierhavenkwartier waar Hardy een dag lang is gaan 'strandjuttten'. Volgens Hardy lijken dit soort locaties op de ziel van een stad, 'een mentale ruimte die misschien wel overeenkomt met de uithoeken van onze geest'. Hier verzamelen zich de overblijfselen van het stedelijke leven, hier hopen onverwerkte ervaringen en emoties zich op. Het is dan ook geen wonder dat je als bezoeker in het werk van Anne Hardy het gevoel krijgt dat je rondloopt in een droom of hallucinatie. De ruisende gordijnen van videotape, de gekrulde vormen op de grond, de geluiden die repeterend en geruststellend tegelijk klinken; dit is een plek waar onbewuste patronen en geestelijk 'afval' kunnen bezinken en worden verwerkt.

Maar taal schiet hier tekort. Net zomin als we dromen kunnen navertellen, is de ervaring van het werk van Anne Hardy in woorden te vatten. Het heeft iets magisch - iets dat zich onttrekt aan het gebruikelijke vocabulaire en zich beter laat uitdrukken in klanken als *phhhhhhhhhhh phosshhhhh crrhhhhzzz mn huaoogh*. Of misschien moeten we er een compleet nieuw lexicon voor verzinnen...

Nina Folkersma, curator

the sound a very precise spatial structure. The audio score and the lighting will be programmed such that visitors will get the feeling that the space around them is slowly changing – like an animated but unstable world that moves in time with them. Hardy describes her new FIELD work as a 'sentient space'. 'I want the work to give you the feeling that it is performing for you, and around you; that it is a sentient, poetic being with which you can spend time, but can never fully understand.'

This, in fact, is also how she experiences the city: as an entity that is continually in motion and transforming, leaving behind all kinds of materials, sounds and experiences in different places, like a sea which ebbs and flows and washes all sorts of things on to a beach and sweeps them away again. If there is one city in the Netherlands where everything seems to be constantly in flux, it's Rotterdam. Flattened by bombing during the Second World War, for years Rotterdam was seen as the city that was never finished, where the enthusiasm for demolition and building seemed to be in the residents' genes. Now the gaps in the urban pattern have largely disappeared, but in the old docklands you can still find many abandoned, forgotten and strange places, such as in the Merwe-Vierhaven quarter where Hardy went for a day's 'beachcombing'. Hardy compares locations like these to the soul of a city, 'a mental space that perhaps corresponds to the furthest reaches of our consciousness'. This is where the remnants of urban life collect; this is where unprocessed experiences and emotions pile up. It is therefore hardly surprising that visitors to Anne Hardy's work get the feeling that they are walking around in a dream or hallucination. The rustling curtains of videotape, the curled shapes on the ground, the noises that sound repetitively and at the same time reassuringly; this is a place where unconscious patterns and spiritual 'rubbish' can settle and be processed.

9

But language fails us here. Just as we are unable to recount dreams, so the experience of Anne Hardy's work cannot be captured in words. There is something magical about it – something that defies the usual vocabulary and can be better expressed in sounds like *phhhhhhhhhhh phosshhhhh crrhhhhzzz mn huaoogh*. Or perhaps we have to invent a completely new vocabulary for it...

Nina Folkersma, curator

Choreografie

Hoe het werk een choreografie is die zich om jou heen afspeelt; een reeks ruimtes, ontmoetingen en relaties die je meemaakt; dat wat je bewust maakt van de manier waarop je lichaam zich door het werk beweegt: hoe je over dingen heen moet stappen en je evenwicht moet hervinden (of misschien wel op de grond wil gaan liggen).

Ontmoeting

FIELD

Een landschap; een interessegebied; een plek die jou omsluit; een fysieke manifestatie van een mentale ruimte.

Materie

Plukjes wilde ruimte

Lapjes ruimte die zich niet bewust zijn van of gehoorzaam zijn aan regels die heersen in de omringende ruimtes; leegtes in de stad die een beetje verwilderd zijn omdat 'alles' hier mogelijk is; misschien zijn ze allemaal een gemoedstoestand (misschien is ruimte een gemoedstoestand).

Voelend, gevoelig

Ziel

De ziel van plaatsen en dingen.

Parallele ruimtes

Twee naast elkaar bestaande ruimtes waar je doorheen beweegt; de fysieke ruimte en het audiolandschap.

Drempel

Op de grens van het ene en overgaand in het andere; opeenvolgende ruimtes, ervaringen en acties die je door verschillende gevoelens of sferen leiden.

(Verloren in) Vertaling

Vertalingen, dubbelingen, kopieën en tweelingen; hetzelfde maar anders; geabstraheerde versies van zichzelf; ik ben maar ik ben ook niet mezelf.

Onstabiel

Wankel; gestut of gedeeltelijk bewegend; niets zal altijd hetzelfde blijven.

Choreography

How the work is choreographed around you; a set of spaces, encounters and relationships you pass through; to be conscious of how you move your body through the work; if you have to step around things or catch your balance (or maybe you want to lie on the floor).

Encounter

FIELD

A landscape; an area of interest; a site that contains you; a physical manifestation of a psychological space.

Matter

Pockets of wild space

Patches of space that are not aware of or obedient to rules that might govern the surrounding spaces; voids in the city that are a bit feral since 'anything' might be possible here; perhaps they are all a state of mind (perhaps space is a state of mind).

Sentient

Soul

The soul of places and objects.

Parallel spaces

Two coexistent spaces you move through; the physical space and the audio landscape.

Threshold

On the edge of one thing and passing into another; sequential spaces, experiences and actions taking you through several feelings or atmospheres.

(Lost in) Translation

Translations, doubles, copies and twins; same but different; abstracted versions of themselves; I am but I am also not myself.

Unstable

Precarious; propped up, or part way through movement; nothing will stay the same for ever.

Tekst / Text
Nina Folkersma

Redactie / Editing
Elvie Casteleijn

Vertaling / Translation
Lynne & Paul Richards Translations

Ontwerp / Design
Peter van den Hoogen (COUP)

Druk / Print
Zwaan Printmedia

Met dank aan
With the generous support of

A
O M
D M
O

outset.

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm, of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

© 2018 Museum Boijmans Van Beuningen

Op [ARTtube.nl](https://www.arttube.nl) is een video over
Anne Hardy te zien

On [ARTtube.nl](https://www.arttube.nl) you can watch
a video on Anne Hardy

museum **B** van
boijmans beuningen

Museumpark 18-20
NL-3015 CX Rotterdam
+31 (0)10 44 19 400
www.boijmans.nl

NEXT / VOLGENDE : KEMANG WA LEHULERE VANAF / FROM 09.06.18